

Першим критерієм оцінювання рівня сформованості моральної свідомості молодших школярів ми вважаємо інформаційно-пізнавальний, який виявляється в обізнаності дітей з моральними поняттями, нормами та правилами, розумінні їхнього змісту, значущості для себе, взаємозв'язків між ними, умінні застосовувати основні моральні категорії у мовленні. Наступний критерій оцінювання моральної вихованості молодших школярів – емоційно-ціннісний характеризується наявністю ціннісних орієнтацій, що визначають ставлення дитини до себе та інших людей; глибиною та силою емоційних переживань у ситуаціях морального вибору; здатністю керувати своїм емоційним станом; рівнем розвитку емпатії. Третій критерій сформованості моральної свідомості молодших школярів – поведінковий, що проявляється в реалізації моральних знань і цінностей у діяльності; сформованості стійких форм моральної поведінки; самостійності та активності в ситуаціях морального вибору. Четвертим критерієм визначено рефлексивний, який виявляється в прагненні особистості до самовдосконалення, набуття та розвитку моральних якостей, здатності оцінювати власні дії та вчинки, адекватності самооцінки.

Література

1. Боришевський М. І. Моральні переконання та їх формування у дітей. Київ: Знання, 1979. 48 с.
2. Галузяк В. М. Концепція морального виховання В. Сухомлинського. Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. Випуск 54. Херсон: Видавництво ХДУ, 2009. С. 128-132.
3. Галузяк В. М. Моніторинг вихованості особистості. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Серія: «Педагогіка і психологія»*. 2010. Випуск 32. С. 127-136.
4. Галузяк В. М., Довгань Л.І. Моральне виховання у педагогіці США: теорія і практика. Вінниця: РВВ ВДАУ, 2009. 231 с.
5. Галузяк В. М. Розвиток емпатії в учнів підліткового віку. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2020. Випуск 62. С. 210-219.
6. Зосимовский А. В. Критерии нравственной воспитанности. *Педагогика*. 1992. №11-12. С.22-26.
7. Марьенко И. С. Нравственное становление личности школьника. Москва: Педагогика, 1985. 102 с.
8. Сметанський М.І., Галузяк В. М., Слободянюк М.І., Шахов В.І. Атестація загальноосвітніх шкіл: монографія. Вінниця: РВВ ВАТ Віноблдрукарня, 2001. 310 с.
9. Харламов И.Ф. Нравственное воспитание школьников. Москва: Просвещение, 1983. 158 с.
10. Холковська І.Л. Методика виховної роботи. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. 192 с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ

Бурлака Н. І.
Студентка магістратури ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Хамська Н. Б.

Потужну державу і конкурентну економіку може забезпечити згуртована спільнота творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих. Саме таких громадян мають готувати заклади освіти. Зміст професійної (про-

фесійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти має постійно оновлюватися з урахуванням потреб ринку праці. Особливої актуальності набуває питання мобільності, конкурентоспроможності та рівня кваліфікації працівників.

Освітня та наукова галузі мають перетворитися на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності України [6]

В умовах інтенсивного пошуку шляхів економічного розвитку України, що поєднують функціонування ринкових відносин і державного регулювання, у молоді виникає потреба в розвитку підприємливості і здатності визначати своє майбутнє в реальних умовах сьогодення. Особлива роль у формуванні таких якостей особистості належить загальноосвітнім навчальним закладам. Науковцями доведено, що чим раніше дитина долучається до сучасних фінансових відносин, тим легше їй в майбутньому адаптуватися до реалій сучасного економічного життя. З цих підстав у проекті нового Державного освітнього стандарту:

а) наведено перелік ключових компетентностей, необхідних людині для життя, до яких включено підприємницьку і фінансову;

б) рекомендовано у школах, ліцеях та інших типах середніх навчальних закладів активне впровадження навчальних дисциплін економічного та фінансового змісту.

Питанням підвищення фінансової грамотності населення в Україні присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як О. Вільчинська, К. Румянцева, Л. Захаркіна, М. Катериніна, Т. Кізіма, І. Ломачинська, В. Рисін, О. Рябова, З. Філончук, Т. Смовженко та ін. У більшості робіт досліджуються можливості навчання фінансової грамотності учнів початкової, основної і старшої школи, аналізується світовий досвід організації фінансового виховання всіх верств населення. Разом з тим, залишаються невирішеними питання щодо сучасних підходів до організації навчального процесу з економічної підготовки майбутніх учителів до підвищення фінансової грамотності учнівської молоді.

Методологія розвитку економічного мислення ґрунтується на знанні сутності цього феномену, сучасних положеннях психофізіологічної теорії побудови складно координованих дій, які розкривають зміст, структуру, динаміку основних аспектів процесу пізнання і становлять теоретичну базу для розробки нових педагогічних підходів.

Фінансова грамотність – одна з ключових компетентностей, на розвиток яких орієнтується Нова українська школа. Підприємливість та фінансова грамотність передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініціюваних ідей, прийняття власних рішень [5, с. 295].

Конкурентоспроможність у ринкових умовах передбачає значний обсяг фізичної, духовної та творчої енергії і насамперед розвинуте економічне мислення як важливий чинник формування вмінь і навичок осмислення нових економічних інститутів у їхньому тісному взаємозв'язку. Розвинуте економічне мислення дає можливість аналізувати економічні явища і процеси, прогнозувати їхній розвиток, робити аргументовані висновки, створювати власну модель економічної поведінки [3, с. 73].

Необхідність формування економічного мислення молоді викликана переорієнтацією суспільної свідомості в умовах трансформації соціально-економічних устоїв. Упродовж багатьох років функціонування планової економіки система національної освіти була спрямована на підготовку найманих робітників у

різних галузях виробничої сфери, проте ринкові відносини диктують нові вимоги до підготовки сучасних суб'єктів господарювання, які докорінно відрізняються від працівників на бюджетних підприємствах, зокрема ставленням до економічних ресурсів та кінцевого продукту [4, с. 24].

З переходом української економіки на ринкові відносини концептуально змінюються вимоги суспільства до професійних якостей і здатностей майбутніх фахівців. До комплексу специфічних професійних знань і умінь додаються здатності ефективної роботи в команді, планування, вирішення проблем, прийняття відповідальних рішень, лідерські риси, підприємницька поведінка, організаційне бачення та комунікативні навички.

Потреби сучасного ринку праці орієнтують освітян на економічну підготовку майбутніх учителів як невід'ємну складову процесу формування всебічно розвинутої особистості. Основи економічної компетентності починають закладатися з шкільного віку. Тому розвиток економічного мислення вихованців є одним з провідних педагогічних завдань на будь-якому рівні освіти. Але ефективність розв'язання поставлених задач безпосередньо залежить від рівня компетентності самих педагогів, що актуалізує питання формування економічного мислення у здобувачів освіти в педагогічних закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Фінансова грамотність допомагає навчити дітей розрізняти найбільш поширені фінансові терміни, розуміти їх зміст і грамотно оперувати ними у повсякденному житті.

Для того, щоб успішно реалізувався процес формування економічної та фінансової грамотності у школі, варто спрямувати зусилля на виконання таких основних завдань:

- надання знань з основ економічної те-
- надання знань з основ економічної теорії майбутнім вчителям та набуття ними економічних компетенцій у сфері фінансових послуг;
- формування економічної культури вчителів та мотивації до подальшої економічної самоосвіти;
- формування вмінь конструювання системи фінансової освіти і виховання в навчальному закладі через упровадження курсів за вибором «Фінансова та економічна грамотність» у школі;
- удосконалення вмінь самоосвітньої професійної компетентності у сфері фінансової освіти й виховання учнів [1, с. 103].

Науковці розглядають економічне мислення як найважливіший особистісний аспект соціоекономічної культури, який взаємодіє з когнітивним (системою соціально-економічних знань, умінь і навичок) і ціннісним компонентами культури, економічною та соціальною поведінкою людини. Широту, гнучкість, критичність, цілеспрямованість економічного мислення можна вважати сформованими в учнів, якщо вони вміють аналізувати умови і цілі при виборі моделей і стратегій у певній економічній ситуації, у будь-який момент процесу мислення можуть систематизувати наявну інформацію за достовірністю, повнотою, доступністю та доповнити її, вміють складати узагальнений план досягнення мети із застосуванням необхідних розумових операцій, здатні визначати правильність та ефективність отриманого результату [2, с. 40].

Орієнтація майбутніх фахівців на цінності конкретного способу життя може бути успішною лише в тому випадку, якщо попередньо в їх свідомість заклада-

тимуться зрозумілі економічні норми загальнолюдського значення в умовах існуючих ринкових відносин. Економічна свідомість молоді синтезує знання, отримані в школі, від батьків, із засобів масової інформації та з власного досвіду. Економічне мислення не варто розглядати як механічне відображення у свідомості об'єктивної реальності, в процесі його формування важливо враховувати суб'єктивний чинник.

Також розвитку навичок критичного економічного мислення, зокрема прогнозування, аналізу і оцінювання практичних проблем функціонування реального сектору національної економіки, складання і планування особистого бюджету, сприятиме використання методу кейсів, методу проблемної лекції, мозкового штурму, дидактичних прийомів «Асоціативний куц», «Пошук цікавих запитань», «Обмін проблемами», організація ділових ігор, диспутів, дебатів. Активізувати мислення допоможе науково-дослідна робота здобувачів освіти, яка включає підготовку та захист рефератів, дискусійне обговорення доповідей з актуальних соціально-економічних тем [3, с. 70].

Отже, правильно підібрані форми, методи та прийоми педагогічної взаємодії будуть сприяти активізації економічного мислення як однієї з форм пізнання, духовного освоєння навколишнього світу, свого буття, прогнозування подій і дій, створення нових ідей, пошуку ефективних шляхів їхньої реалізації [3, с. 70].

Література

1. Андрійчук В. В. Підготовка майбутніх вчителів до формування фінансової грамотності учнів початкової школи. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки»*. 2019. №8. С. 103.
2. Дзундза А. Формування економічного мислення учнів засобами економікоматематичного моделювання. *Рідна школа*. 2004. №4 (891). С. 39 – 42.
3. З. Земка О. В. Формування економічного мислення майбутніх педагогів як нагальна вимога суспільства. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 13 березня 2020 р. Кременчук : Методичний кабінет, 2020. 546 с.
4. Матвісів Я., Федорович А. Педагогічні засади економічної освіти та виховання сучасної української молоді. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. №2 (42). С. 23 – 27.
5. Фесенко Г. А. (2015). Про стан готовності вчителів до реалізації компетентнісного підходу до навчання математики. *Наукові записки НПУ ім. М.П. Драгоманова*, (53). С. 293-299.
6. Режим доступу до електронних ресурсів: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

Вараниця С. Г.
Студент магістратури ННПППФВК
Науковий керівник – доц. Бурлака Н. І.

Глибокі соціальні й економічні зрушення, що відбулися на межі третього тисячоліття в Україні, спонукали до перегляду досліджень у галузі управління, звернення до світового досвіду країн, що існують в умовах ринку та накопичили колосальні управлінські знання. Адже мистецтво управління, управлінська культура стають вирішальними чинниками, що забезпечують успіх реформ. Сьогодні дуже гостро постає потреба не тільки у простих виконавцях, а й у генераторах творчих ідей, керівниках-професіоналах, які